

ТАРАСЪ.

Бѣлорусская поэма*).

Ти знау зь васъ, браццы, хто Тараса,
Што у палясоущикахъ ёнъ быу?
На путявищи ли Парнаса
Ёнъ тамъ ли лазни близка жиу.
Што-жъ, чалавѣкъ ёнъ быу рахманый,
Гарѣлки у зубы ёнъ ня брау,
За то у ласцы быу у пана:
Панъ яго дужа шановау;
Любила то-жъ Тараса паня,
И войтъ ня разу ня взбрыхнуу,
За то Тарасъ балота зрання
До цѣльной noci пильнавау.
Чуть золакъ—ёнъ стрѣльбу за плечи,
Заткнець сякиру за поясъ,
Заусягды хадзіу ёнъ боръ стеречи,
И птушекъ биу зь ружжа Тарасъ.
Ти доуга ёнъ хадзіу, ти мала,
Алягки нѣшта адинь разъ
Бяда у бару яго слыткала,
Вотъ якъ казау намъ самъ Тарасъ:
«На самага Кузьму Демьяна
Пашоу я у лѣсъ, панижа мхоу.
Устау я нѣшта дужа рана,
Здаеця съ первыхъ пятухоу.
Иду сабѣ я нанямногу,

* Эта поэма принадлежит перу неизвестнаго бѣлорусскаго поэта Ючерастя. Говорь Витебской губ.

Али на пень троху присѣу,
Ажъ тутъ: «тялець, тилець», чиразь
дарогу,—

Здається тятярюкъ злятѣу.

Злажиуся; ажъ-ны:клянець!..—Ня палиць

Карамзель. Зъ другага—ня пякець!

Гляжу—ажъ—ны зъ за ели валиць,

Якъ ёсь харомина, мядзвѣдзь!..

Хоть ня трусливый я дзятина,

Али затресся, якъ асина,

Зубами якъ тютька, ляпячу;

Гляжу,—ажъ зломана лясина;

Уздумау: дай-ка ускачу!

Скакнуу, ня трапиу, паскаузнууся,—

И прама мазгауней лячу...

Лятѣу ти доуга я, ти мала,

Гэта ня якъ ня утямлю,

Аль ужо ладна разсвѣтала,

Якъ я звалиуся на зямлю.

Устау зъ зямли, абкалачнууся,—

Бо быу у балотѣ, якъ свиння,—

И дужа, дужа здиванууся,

Гдзѣ-бъ гэта апынууся я?

Рукой паскробши каля вуха,

Дастау съ табакай рагавень,

И храпы напихау тяртухай,—

Бо ня уживау я цѣльный дзень.

Якъ прасвяцѣли маи вочи,

Мядзвѣдзя ужо ня увидау...

Закинуу я ружжо за плечи,

Гляжу,—ня вѣрю самъ сабѣ:

Авохъ ти миѣ, якъ тутъ пригожа!
Ну, бытцымъ хто намулювау;
Чарвона—красна, бытцымъ рожа,
Ну, быть въ рэю я тамъ стаяу!
И птушки есь тутъ. Дужа стройна
Пяють, палѣши салауя.
Авохъ ти миѣ, авойя!
Куды панауся гэта я?!..
Стаяу я доуга да дивнуся,
Разинуу лянку и глядзѣу,
Авось откульта зъявнуса,
Ти то пришоу, ти прилятѣу.
Хлопчынка нѣкій круглаліцый,
Увесь курчавый, быть баранъ,
А заличъ у яго вялизный
Ти то быць лукъ, ти то каучанъ.
«Аткуль? куды дарога гэта?»
Снытау у хлопчынки тотъ часъ.
— «Дарога гэта зъ таго свѣта,
Идзець прамъ на гару Парнасъ».
Сказауши хлопчыкъ таго часу
На крыляхъ шарка палятѣу;
Дарогу паказать къ Парнасу
Ня мѣу енъ часу, ти ня хатѣу. +
Памыслиу я тогды нямнога,
Што за шатанъ такий Парнасъ;
Пашоу я прама тый дарогай,
Узяуши у руки добрый кій.
Прашоу дарогай версть я зъ десять,—
Ажъ вижу—тамъ гара стаецъ;
Падъ тый гарой народу многа,

Якъ быдзь кирмашь якій кишиць!
Пришоу я ближи—што за лиха?—
Народъ ня прастый, усе паны,—
Хто дужа шибкэ, хто патиху,
Уси бягуць, якъ бараны.
Быць жиды у школѣ галасуюць,
Гатоу аднѣ другога зъѣсць,
Аднѣ другога усе штурхаюць,
Штобъ на гару скорѣй узъѣсць.
Уси книги съ сабой таскаюць,
Ажъ потъ ручномъ зъ вныхъ плющиць;
Другъ другу кишки вытискаюць—
Ажъ ны ня можно глядзѣць.
Якъ здавну мнѣ панъ падвздухи,
Лактемъ уперши мнѣ у животъ;
И закричау я, сабрауши духи,
На весь парвасскій тый народъ:
«Памалу, браццы, ня давитя
Маей хвлятывай пчалы,
Мяне самога вы пуститя
И ня дяржятя за палы.
А то, да душу, я вась аблаю
У всѣхъ газетахъ на весь свѣтъ.
Якъ Гогала у прошламъ вѣку,—
Вѣдзь я редактаромъ газетъ!»
Гляжу сабѣ на таго пана,
Ажъ-ны енѣ тоустый, якъ чурбанъ,
Плюгавый, дужа ня пригожый,
Кричиць, якъ оглашовный полъ.
Нясець вялизный пакъ панъ гэтый,
Пауный—паувехонькимъ набить;

Усе тамъ книги да газеты,
Ну, быць каробачникъ, якъ жидъ.
Таварищъ поплічъ зъ нимъ идзець,
Няси книги пасабляець,
А самъ граматіку нясець,
Што у свідары обучаюць.
Вотъ нѣшта разамъ звшумѣли,
Народъ раздауся на канцы,
И быць якъ ітушки праляцѣли
Чатыри бравыхъ маладцы.
Народъ усё тамъ ня такоускій:—
Самъ Пушквінь, Лермантау, Жукоускій
И Гогаль. Шибка кала насъ
Уси палѣзли на Парнась.
Прамежъ людей я усё штурхауся,
Усё лѣзь, да лѣзь,—таки прабрауся
И на гару къ багамъ папауся.
Глядзѣу, глядзѣу и дивувауся:
Вонъ хата новая стаиць,—
Кажися, гэта панскій дворъ;
Кругомъ яго тамъ тынь стаиць,—
Ня бось, ня плоха улѣзатъ воръ.
А на дварѣ тымъ свинні ходзюць,
Собаки, воуцы, бараны;
Знатъ и баги хозяйства водзюць,
Кали свинней дяржаць яны.
На грошв тутъ у тронки йграюць
Парнасски хлопцы й дзютюки;
А хто съ сабой грошей ня маиць,
Тогъ прама лупиць у шляки.
Вашоу къ багамъ тагды я у хату,—

Авохъ ти мнѣ! Ня даць, ня узять,
Иу, быць у казармахъ тутъ салдаты, —
Багоу ня можна сащитать.
Глядзѣу я доуга да дивнуса,
Чимъ забавляюцца баги:
Хто пшкку куроць, хто смяецца,
Хто шіець сабѣ хадаки,
А багини у карытахъ
Багамъ рубашки и партки,
Бязизну мыюць и смяюцца.
Глядзѣу на Марсавы штавы.
Сатурна, лыки размачиуши,
Зявесу лапци тутъ пляцець,
На свѣту ладнаго хадзіуши,
Лапцей ёнъ многа папарвець. —
Няптунъ на лауцы чиниць сѣти.
И вості садзиць на шасты;
А зъ имъ папличъ и яго дзѣци
Дыравы лаюць нараты.
Тутъ Марсѣ гуляиць зъ Геркулесомъ,
А Геркулесь, якъ быць мядзвѣдъ,
Штобъ утѣшиць самага Зявеса,
Хахоль ёнъ Марсу къ лауцы гнецць.
А самъ Зявесъ ляжиць на печи,
Надъ галаву армякъ падклау;
Ёнъ грѣу на печи стары плечи,
И нѣшта у барэдѣ шукау.
Большое люстра тутъ стаиць,
Предъ нимъ мажиць сваи касы
И нѣчимъ морду сваю бѣлиць.
Вянера, мусоль для красы.

Амуръ же зъ дзѣбуками жартуиць,
Ажъ-ны ня можна и глядзѣць;
То зветяльки енъ поцалуиць,
То хустку съ галавы сарвець,
То у гармоніку зайграиць,
То вокомъ ёнъ аднымъ маргнець,
То ёнъ жаласна затыниць,
То шибка пѣсню запяець.
Зявесъ на печи схамянууся,
И затряслась уся гара.
Зяунуу и дужа натынууся
И кажиць: «ѣсь ужо пора!»
Тагды баги саусяго неба
Пачали къ сталу зализаць;
Пригожа Геба тагды хлѣба
Усимъ начала наризаць;
Яна стряпухой узятъ Зевсомъ,
Штобъ ѣсь вариць и плаття мыць;
Ня бось, ня легкимъ живець хлѣбомъ,
Ти шутка столькихъ накармаиць!
Усимъ багамъ паць носъ хлѣба —
Яна наклала на сталъ,
Тагды начала насиць Геба
Патравы смашны на листъ:
Сперша дала яна капусту,
Тагды са шкварками кулешъ,
На малаць крупеню густу,
Даецъ у волю—толька ѣшь!
И зъ настаялкой жиръ студеный,
И зъ каши сала ажъ тякець,
Да и гусятины пряженый

Багамъ было—ажъ ня паѣсць.
Якъ узнясла на столь калбасы,
Блины аусяны въ рашатѣ,
Ажъ патякло па барадѣ
И забурчало у живатѣ.
Гарэлку пить баги пачали;
Зѣ бутылекъ чарку, знай, што льюць.
Падниуши пѣсни закричали,
Ну, быць у радни яны пюць.
Адзень богъ запѣу припѣуки,
Што ажъ ня можна гавариць:
Ажъ устрашились усе дзѣуки,
Якъ стау ёнѣ рѣчи развадзиць.
Али баги такі устали,
Якъ папили усё, пажрали...
И разамъ у дуду зайграла,
Скакаць баги усе пачала.
Узяуши хустачку, Вянера
Пашла мятелицу пisaćь;
Прывожа дужа, чиразь мѣру,
Ня можна перкомъ напѣаць:
Чарвона, тоуста, круглаліца,
А вочи, быць на каляоѣ;
Якъ жарь гариць ея спадница,
Устуска длинна у касѣ.
Няптуль съ пригожанькэй Наядай
Пустнуся, старый хрѣнь, у плясь,—
Якъ жавихъ ниредѣ вавѣстой,
Закинуу руки за паясь.
И самъ Зявесь такъ нахлибауся,
Што замлю носомъ чуть нѣ рыу;

Ёнъ вокомъ жмуриу да кивауся,
И быть што нѣшта гавариу.
Хлебнуу Амуръ гарэлки чарку,
Ще болѣ павясялѣу:
Играць начау енѣ на свѣрѣлку
И нѣсно стройную запѣу.
И Марсь у новыхъ сабѣ ботахъ, —
Ёнѣ мусиць ботау ня жалѣу,
Бо зѣ дзѣвуками скакау да потѣ, —
Играу у жмурки и шалѣу.
Усякій богъ такъ разгуляуся,
Што ажъ ня можна удяржаць,
А хто набольше нахлибауся,
Таго падѣ лаукой клали спаць.
Якъ зайграу дударь плясуху —
Тагды и я ня утярѣу,
И саусяго, што ня есь, духу
Скакаць на хатѣ палятѣу:
То я притопну, то прихлопну,
То найду шибка у круги,
То разамъ языкомъ прищеукну, —
Ажъ рты разинули баги.
Глядзѣу Юпитерь, дивувауся,
И падѣ дуду у ладошки биу,
Али ка миѣ енѣ приштурхауся
И во якъ енѣ мяне спрасиу:
«А ты откулитька, пріятель?
Зачимъ пришоу ты на Парнась?
Ты хто такей, ти ня писатель?»
— А не, паночикъ, я Тарзсь,
Палясоущикъ съ путявища.

Чуть золакъ—я пашоу зъ двара
И на Парнасъ усе хадзіуши,
Мнѣ й вѣсь ужо дауно пара,
Чи ня была-бѣ, паночикъ, ласка,
Мяне дамойки атвясти.—
Мигнуу Зявесъ—и мигомъ Геба
Крупени миску налила
И добраго краюху хлѣба,
Сказауши: «ѣшь», мнѣ падала.
Крупеней я пасилувауся,
Усихъ падзякувау багоу,
Кашель за плечи завизауши,
Сабрауся я ужо дамоу.
Авось... Захвиря падхватили,
Хто за руку, хто за паясъ,
И быць, якъ птушки патащили
Яны мяне чиразь Парнасъ...
Нясли на крылляхъ, быць якъ вѣтеръ,
И прама привясли у нашъ лѣсъ.
Гляжу на неба—мусиць вечеръ,
И маладзикъ на неба узлѣзь».
Съ тыхъ поръ Тарасъ ужъ ня хадзіу
Такъ дужа часта на барамъ,
А чиразь тое ня шкадну
Бервення красци енъ варамъ.
Такъ во што видзѣу нашъ Тарасъ,
Къ багамъ узлѣзши на Парнасъ.
Енъ мнѣ усе гэта разсказау,
А я у паперку записау.